

професійної діяльності;

• організаційної психології: позитивних та ресурсних особистісних конструктив суб'єкта діяльності, взаємовпливу готовності до ризику та соціально-психологічного благополуччя керівників; впливу на благополуччя працівників з метою підвищення продуктивності праці, зниження витрат на персонал та ефективність взаємовідносин між керівництвом та персоналом в організаціях [1].

Висновок. Фактор психологічного благополуччя має бути врахований в процесі формування в учнів професійно-ціннісних орієнтацій, з огляду на його суттєвий вплив на повсякденне життя особи, на систему ставлень зростаючої особистості до освітньої, практичної і трудової діяльності, до майбутньої професії, що буде мати вираз у наявній сформованій системі мотивів, особистісних змістів і цілей, які перебуватимуть у постійному розвитку.

Список використаних джерел

1. Волинець Н. Операціоналізація поняття «психологічне благополуччя працюючої особистості (працівника)». *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. Серія: Психологія. 2018. Вип. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadpn_2018_1_6

2. Козьмина Л. Б. Динаміка психологічного благополуччя личности студентів-психологів : дисс. ... канд. психол. наук : 19.00.01 Ярославль, 2014. 174 с.

3. Сердюк Л. З. Особистісна самореалізація та психологічне благополуччя як основні стратегічні лінії мотивації учіння студентів ВНЗ. *Науковий вісник Чернівецького університету*. Вип. 687. Педагогіка та психологія. Чернівці: Чернівецький нац. у-т, 2014. С. 151-159.

ПРОФЕСІЙНИЙ ІДЕАЛ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЯК ВТІЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ УЧНІВ ДО ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

З.В.Охріменко

*Інститут проблем виховання Національної академії педагогічних наук
України*

Результати вступних кампаній останніх років свідчать про те, що професійне самовизначення сучасних учнів старших класів характеризується незгодженням між основними складовими професійного самовизначення («хочу», «можу», «потрібно»). Так, більшість абітурієнтів прагнуть вступити на спеціальності (право, менеджмент, маркетинг, економіка, психологія тощо), які не користуються попитом ні на вітчизняному, не на зарубіжному ринку праці.

Однією з причин зазначеного, на нашу думку, є створення певного позитивного образу професії. Однак при цьому, у учнів не сформований професійний ідеал як втілення професійно-ціннісних орієнтацій. Отже, найбільша проблема, на нашу думку, пов'язана з відсутністю або нечіткістю ціннісних та смислових аспектів професійного самовизначення. І як наслідок, –

не узгодженість життєвих перспектив, бідність програми самовиховання, розчарування у бажаній професії.

Підтвердження зазначеному вище, ми отримали за допомогою проведеного анкетування старшокласників (опитано 220 учнів 10-11-х класів різних ЗЗСО України). Отримані результати засвідчили, що у 40% старшокласників є реальний представник бажаної майбутньої професії, на якого вони хотіли б бути схожими. Однак, з них менше ніж половина описали, що саме приваблює їх в цій людині. Отже, можемо констатувати, що більше ніж у половини опитаних старшокласників професійний ідеал або взагалі відсутній, або нечіткий.

Таким чином, проблема формування професійного ідеалу у старшокласників, зважаючи на результати нашого дослідження, постає дуже гостро, відповідно до того, що саме перед старшокласником постає проблема особистісного й професійного самовизначення, проблема вибору життєвого шляху. Цей вибір є внутрішнім завданням, яке необхідно розв'язати. Проте в цьому віці у зв'язку з необхідністю вирішувати життєво важливі питання юнакові залишається поставити перед собою й інше завдання — осягнення сенсу свого існування, свого призначення — і намітити шляхи його розв'язання, зазначає І. Бех [1, с. 681]. Отже, особистісне і професійне самовизначення здійснюється внаслідок ієрархізації та впорядкування ціннісно-сислової сфери індивіда, формування ціннісно-сислових аспектів, які реалізуються у виборі майбутньої професії, має надзвичайну значущість в період навчання у старшій школі.

Сислові (ціннісні) аспекти особистості в професійному самовизначенні виявляються в стандартах, образі майбутнього і оцінці діяльності з позиції моральної (сислової) сторони. Старшокласник виходячи з власних уявлень, поглядів, переконань починає діяти згідно з поставленими цілями і свідомо прийнятими рішеннями. Він стає людиною яка часто створює своє середовище і спрямована на її активне перетворення. Ідеал людини виступає у свідомості старшокласника у вигляді системи моральних вимог, які учні пред'являють до себе. Система потреб старшокласника упорядковується, інтегрується формуючимся світоглядом. Вимоги юнака до себе, підтримані його поглядами і переконаннями стають більш стійкими і дієвими. Під впливом світогляду виникає достатньо стійка ієрархічна структура мотиваційної сфери старшокласника, в якій визначальними є мотиви пов'язані з його поглядами і переконаннями. В старшому шкільному віці деякі якості особистості перетворюються в стійкі риси характеру. Саме в мотиваційній сфері у юнаків відбуваються найбільші зміни, вона стає усвідомлено регульованою.

З огляду на зазначене, виховання ціннісно-сислової сфери особистості має спиратися на створення відповідних ситуацій, в яких буде відбуватися не лише усвідомлення абстрактних цінностей, а, в першу чергу, переживання та самоусвідомлення реальних, наявних у вихованця цінностей з метою їх самовиховання. Зважаючи на те, що цінності втілюються в уявленні людини про певний стандарт чи зразок, який є особисто значущим саме для неї, на

нашу думку, доречним у формуванні ціннісно-сислової сфери старшокласника в процесі професійного самовизначення є звернення до певного узагальненого образу професіонала, що втілюється в професійному ідеалі (Я професійне).

Зауважимо, що ідеал виконує роль орієнтира, тобто зразка, за яким формується програма самовиховання, а також вносить чіткість і єдність у спрямованість особистості. Ідеал покликаний зміцнювати стійкість внутрішнього світу до обставин, що змінюються, допомагати в подоланні труднощів, вирішувати життєві завдання, забезпечувати свідому моральну позицію в суспільстві. При цьому ідеал формується поступово. Спочатку дитина просто хоче бути на когось схожою, потім в підлітковому та юнацькому віці з'являється конкретна людина (уявна або реальна), поведінка якої копіюється. Формування ідеалів може відбуватися двома шляхами. Перший шлях характеризується тим, що ідеали виникають як результат безпосереднього враження від прочитаної книги, переглянутого фільму, наслідування знайомій людині. Інший шлях виникнення ідеалів – свідомий пошук втілення власного ідеалу, який відповідає конкретним вже існуючим уявленням людини [2; 4].

Зважаючи на викладене вище, ми вважаємо, що є доречними ряд рекомендацій виховного характеру, які можуть цілеспрямовано використовуватися в процесі професійної орієнтації з метою формування професійного ідеалу у старшокласників. Так, ефективною є професіографічна дослідницька діяльність учнів у процесі якої у старшокласника активізується інтерес до внутрішнього світу людини і своїх індивідуально психологічних властивостей зокрема, саме тому, можна спрямувати цей інтерес на професіознавство, немов би поєднуючи їх сьогоdnішній інтерес до своєї особистості з завтрашнім інтересом до професії, налаштовуючись таким чином на «зону найближчого професійного розвитку» [3]. Також орієнтиром у побудові професійного ідеалу можуть виступати біографії людей, що досягли успіху у певних видах бажаної для учня діяльності. Аналізуючи їх життєвий шлях, учень може побачити, що за кожною професією в першу чергу стоїть сама людина, її потенціал. А отже, досягнути успіху можливо в будь-якому виді професійної діяльності, якщо наповнити її особистісним сенсом. Важливим у процесі формування ціннісно-сислових установок професійного самовизначення старшокласників, на нашу думку, є також звернення до таких актуальних моментів професійного становлення людини, як: потреба у професійній праці, професійна самореалізація та прагнення до самовдосконалення, знаходження особистого сенсу в професійній діяльності, які можуть бути висвітлені як на класних годинах, круглих столах, зустрічах з носіями певних професій, так і у формі дискусій, творів старшокласників тощо.

Отже, на нашу думку, наявність професійного ідеалу під час професійного самовизначення відіграє велику стимулюючу і виховну функцію. Адже, професійний ідеал вносить чіткість і ясність в професійне життя людини, слугує орієнтиром у ньому. Зважаючи на те, що у сучасному освітньому процесі відсутній єдино заданий ідеал, педагогічний працівник має допомогти учню у формуванні власного, особистісно значущого взірця для наслідування.

Список використаних джерел

1. Бех І. Д. Вибрані наукові праці. Виховання особистості: у 2 т. Київ-Чернівці: “Букрек”. Том 1. 2015. 840 с.
2. Кочетов А. И. Как заниматься самовоспитанием. Минск: “Вашэйшая школа”, 1991. 287 с.
3. Синявський В. В. Психологічні основи профорієнтаційної професіографії: навчальний посібник. Київ: ППК ДСЗУ, 2010. 89 с.
4. Фридман Л. М., Кулагина И. Ю. Психологический справочник учителя. Москва: Просвещение, 1991. 288 с. (Психол. Наука – школе).

АКТУАЛЬНІ НАПРЯМИ ФІЛОЛОГІЧНИХ СТУДІЙ У КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ УЧНІВСЬКИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКИХ РОБІТ ІЗ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

О. В. Пітерська

Білоцерківська загальноосвітня школа І-ІІІ ст. №18 Білоцерківської міської ради Київської області

Мала академія наук є інтегрованою формою розвитку творчих здібностей школярів, оскільки різнобічні види діяльності, які передбачає наукова підготовка, розвивають навички академічної мобільності, творчої ініціативності, відповідальності, прищеплюють повагу до академічної доброчесності та поглиблюють знання. Специфіка шкільних науково-дослідницьких робіт із зарубіжної літератури базується на інтеграції літературознавчих студій та лінгвістичних знань (володіння іноземними мовами), що уможливує якісний філологічний аналіз літературного твору. Учень, який володіє іноземною мовою, не обмежується досвідом представників вітчизняної філології, поповнюючи список науково-критичних джерел студіями зарубіжних вчених. Під час вибору методів літературознавчого аналізу не слід уникати труднощів, які зумовлені складністю інтерпретації, розбіжністю поглядів вчених, недостатньою визначеністю літературознавчих понять тощо, оскільки сміливий підхід до дослідження, кропітка праця та володіння літературознавчим апаратом дозволяють увиразнити оригінальність творчої думки учнів, запобігти компіляції загальновідомих фактів. У сучасному літературознавчому дискурсі залишаються недостатньо визначеними поняття про художній образ, часопростір, мотив, концепт, архетип, жанрові трансформації, модифікації та ще багато інших дефініцій, які мають багатозначні трактування. Саме тому комбінаторика елементів порівняльно-історичного, структурного, типологічного, компаративного, біографічного методів дослідження та інтертекстуального, хронотопного й архетипного видів аналізу художнього тексту під час написання наукової роботи із зарубіжної літератури є продуктивними. Нажаль, «недостатність фахової підготовки учителів-філологів до науково-дослідницької діяльності з учнями старшої школи в системі МАН полягає у слабкому розвитку тьюторських умінь і